

SXEDIO.Κ42

9.4.1965: Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΠΑΡΑΔΕΧΟΝΤΑΙ ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΠΥΡΑΥΛΩΝ "ΣΑΜ" ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΣΙΑ, Η ΑΦΙΞΗ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΜΑΤΑΙΩΝΕΤΑΙ ΤΕΛΙΚΑ ΚΙ ΕΤΣΙ ΑΥΤΟΙ ΚΑΤΑΛΗΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

Ανάμεσα στα διάφορα όπλα που αποφάσισε η Κύπρος να αγοράσει από τη Σοβιετική Ένωση περιλαμβάνονταν και αντιαεροπορικοί πύραυλοι ΣΑΜ.

Η απόφαση για αγορά των πυραύλων προκάλεσε διεθνή σάλο, ιδιαίτερα στις τάξεις του ΝΑΤΟ και τις χώρες της Δύσης που ήταν αδύνατο να δεχθούν ότι ρωσικά όπλα θα μεταφέρονταν στην Κύπρο, σε μια τόσο ζωτική περιοχή της Μεσογείου.

Η Δύση είχε χάσει την Αίγυπτο που προσκολλήθηκε στο άρμα της Σοβιετικής Ένωσης, όπου όχι μόνο στελλόταν στρατιωτικός εξοπλισμός αλλά στρατιωτικοί σύμβουλοι και δεν ήθελαν με κανένα τρόπο η Σοβιετική Ένωση να απλωθεί σε ένα νησί-κλειδί στην περιοχή, απέναντι από το Ισραήλ και το οποίο είχε δεσμούς με δύο χώρες του ΝΑΤΟ, την Ελλάδα και την Τουρκία.

Ετσι οι αντιδράσεις της Δύσης ήταν πολύ έντονες, αλλά και ο Στρατηγός Γρίβας και οι Έλληνες αξιωματικοί, δεν μπορούσαν να δουν με καλό μάτι την πιθανότητα άφιξης σοβιετικού οπλισμού, αν κρίνει κανείς από το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν ευνοούσε ούτε και την πιθανότητα ενός ταξιδιού του Υπουργού Εξωτερικών Σπύρου Κυπριανού στη Μόσχα.

Ετσι όταν ο Πρόεδρος Μακάριος, αδυνατώντας να εξασφαλίσει οπλισμό από τις χώρες της Δύσης που προτιμούσαν να μη τα βάλουν με την Τουρκία που ήταν μια μεγάλη αγορά σε σύγκριση με την Κύπρο, τα πράγματα έπαιρναν επικίνδυνη τροπή.

Η απόφαση του Προέδρου Μακαρίου κρίθηκε δικαιολογημένη από την πλειοψηφία του Κυπριακού λαού, ο οποίος γνώρισε τη φρίκη του πολέμου από την τουρκική αεροπορία το **1964**.

Όταν έγιναν οι παραγγελίες για αγορά των ρωσικών όπλων οι γνήσιοι Κύπριοι, που ενδιαφέρονταν για την ασφάλεια του νησιού, ανεξάρτητα από κομματική τοποθέτηση, πανηγύριζαν και προέτρεπαν τον Πρόεδρο Μακάριο να αγοράσει όπλα απ' όπου μπορούσε να τα βρει για να προστατευθεί ο λαός από την τουρκική επιβουλή.

Και ήταν πολλοί της Δεξιάς, πέραν του ΑΚΕΛ, που χειροκρότησαν και πανηγύρισαν για την απόφαση του να στραφεί προς τη Ρωσία για να εξασφαλίσει ρωσικό οπλισμό σε μια κρίσιμη περίοδο που οι Κύπριοι πολεμούσαν ένα σύγχρονο στρατό με τα λιανοντούφεκα της ΕΟΚΑ και τα προπολεμικά όπλα.

Με την ολοκλήρωση της συμφωνίας για αγορά των πυραύλων αυτοί μερταφέρθηκαν στα τέλη του **1964** στην Αίγυπτο και από εκεί θα μεταφέρονταν στη συνέχεια στην Κύπρο με σκάφος που θα ναύλωνε η Κυπριακή Κυβέρνηση, όπως ανέφερε σε μετέπειτα δήλωση του στις **18.5.1965**, ο υπουργός Εσωτερικών και Αμυνας Πολύκαρπος Γιωρκάτζης.

Όμως ενώ οι πύραυλοι φορτώθηκαν και το πλοίο που τους μετέφερε προχωρούσε προς την Κύπρο παρενέβησαν οι Αμερικανοί προς την Ελλάδα και αυτή προς τους ανθρώπους της στην Κύπρο, τον στρατηγό Γρίβα, Αρχηγό της ΑΣΔΑΚ και τον διοικητή της Μεραρχίας Στρατηγό Γεωργιάδη, κι' έτσι δόθηκε διαταγή στο σκάφος να επιστρέψει στην Αλεξάνδρεια.

Όλα έγιναν πίσω από την πλάτη του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στη διάρκεια της νύκτας και ο οποίος δεν ενημερώθηκε γιατί δεν κρίθηκε αναγκαίο να τον... ξυπνήσουν.

Όμως ο Μακάριος πληροφορήθηκε το παρασκήνιο και ενώ δεν μπορούσε να παρέμβει δυναμικά στο όλο θέμα, έδειξε τη αγανάκτηση του προσβάλλοντας τους δυο στρατηγούς, (Γρίβα και Γεωργιάδη- ιδιαίτερα το δεύτερο) με το να αποφύγει να τους αποχαιρετίσει δημόσια μπροστά στα μάτια όλων των επισήμων, σαν θα αναχωρούσε στην Αθήνα.

Τα γεγονότα εξελίχθηκαν ως ακολούθως:

Όταν το Μάρτιο του 1965 πλησίαζε η περίοδος της μεταφοράς των πυραύλων στην Κύπρο, οι υπηρεσίες Πληροφοριών της Κύπρου είχαν πληροφορίες ότι δυτικοί κυρίως κατάσκοποι περιφέρονταν στην Κύπρο για να εξακριβώσουν κατά πόσον οι πύραυλοι ήλθαν ή όχι στη νήσο.

Ταυτόχρονα το Στέιτ Ντηπάρτμεντ αντέδρασε πολύ έντονα με δήλωση του εκπροσώπου του κ. Μακλόσκυ (19.3.1965):

"Έχομεν ενημερωθεί επί των δημοσιογραφικών πληροφοριών ότι αντιαεροπορικοί πύραυλοι εισάγονται εις Κύπρον ομού με άλλα είδη πολεμικών εφοδίων. Παρατηρείται ότι τοιαύται εξελίξεις ασχέτως των λόγων που τας δημιουργούν, δύνανται μόναι να καταστήσουν έτι επικίνδυνον το Κυπριακόν πρόβλημα και δυσκολώτερον το έργον των Ηνωμένων Εθνών. Τώρα περισσότερον από κάθε άλλην φοράν καθίσταται αναγκαίον όπως τα ενδιαφερόμενα μέρη παράσχουν αμέριστον υποστήριξιν εις τον ρόλον των Ηνωμένων Εθνών και να διερευνήσουν κάθε δυνατήν ευκαιρίαν όπως επιτευχθή πρόοδος μέσω διαπραγματεύσεων".

Οι αντιδράσεις των Δυτικών εντεινονταν καθώς στην Κύπρο έφθασε ξαφνικά ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας της Ελλάδας Πέτρος Γαρουφαλιάς, με το Στρατηγό Γρίβα, ο οποίος βρισκόταν στην Αθήνα για υπηρεσιακούς λόγους.

Ο λόγος της άφιξης του Γαρουφαλιά ήταν η προώθηση της εισήγησης των Ηνωμένων Πολιτειών, με πρωτοβουλία της αμερικανικής διπλωματικής αποστολής στην Αθήνα προς την Ελληνική Κυβέρνηση, για εξαμήνη διατήρηση του "Στάτους κβο" στα κυπριακά πράγματα, ώστε να καταστεί δυνατή η προώθηση λύσης.

Αυτό σήμαινε μη άφιξη των πυραύλων στην Κύπρο. Υστερα από πολλές διαβουλεύσεις και συσκέψεις η Κυπριακή Κυβέρνηση συμφώνησε να διαβιβασθεί στην πρεσβεία των Ηνωμένων Πολιτειών στην Αθήνα, σε αντίδραση στην εισήγηση της για το "στάτους κβο", η ακόλουθη διαβεβαίωση του στρατηγού Γρίβα (Σπύρου Παπαγεωργίου, Κυπριακά Ντοκουμέντα,

τόμος Γ, σελ. 84):

"Ο Στρατηγός Γρίβας δηλώνει ότι δεν θα προβή εις επιθετικήν ενέργειαν εναντίον των Τουρκοκυπρίων, ούτε θα ιδρύση φυλάκια εις απόστασιν βολής τυφεκίου από τα υπάρχοντα ήδη τουρκικά".

Όμως οι αμερικανοί με κανένα τρόπο δεν ήθελαν να έλθουν οι πύραυλοι στην Κύπρο.

Και την ευθύνη της ματαίωσης της άφιξης των πυραύλων ανέλαβε ο Υπουργός Εθνικής Αμυνας Πέτρος Γαρουφαλιάς, ο οποίος τελικά παρενέβη και παρεμπόδισε την εισαγωγή τους στην Κύπρο κι έτσι το πλοίο που τους μετέφερε επέστρεψε στην Αλεξάνδρεια άπρακτο λίγες ημέρες αργότερα.

Για την ενέργεια του αυτή πήρε μάλιστα και τα συγχαρητήρια των αμερικανών.

Στις 30 Απριλίου ο αμερικανός υπουργός Αμυνας Ντην Ρασκ έγραφε στον Πετρο Γαρουφαλιά (Σπύρου Παπαγεωργίου Κρίσιμα Ντουκουμέντα τόμος Γ, σελίδα 162):

"Αγαπητέ κύριε Υπουργέ,

Παρηκολούθησα με μεγάλο ενδιαφέρον τις πρόσφατες εξελίξεις τις σχετικές με την Κύπρο και ειδικά την συσσώρευση βαρέων όπλων στο νησί. Από αυτή την άποψη, η πρόσφατη επιτυχία σας στην παρεμπόδιση της εισαγωγής πυραύλων εδάφους- αέρος με ευχαρίστησε ιδιαίτερα. Οι προσπάθειες σας συνέβαλαν αποφασιστικά στην αποφυγή επικινδύνων εντάσεων. Υπάρχουν όμως φήμες ότι η Κυβέρνηση της Κύπρου σχεδιάζει να ανανεώσει τις προσπάθειες της για να εισαγάγει πυραύλους".

Η επιστολή του Ντην Ρασκ γράφτηκε μέσα σε λίγες ώρες από τη ματαίωση της άφιξης των πυραύλων.

Επίσημα στην Κύπρο τηρείτο σιγή. Όμως οι δημοσιογραφικές πληροφορίες ήσαν σαφείς. Το πλοίο με τους πυραύλους, έγραφε η εφημερίδα "Κύπρος" (29.3.1965) -μια μέρα πριν από την αποστολή της επιστολής Ρασκ- σαν συνέχεια δημοσιευμάτων της 28ης Μαρτίου, εξαναγκάστηκε να επιστρέψει πίσω στη βάση του, την Αίγυπτο.

Εγγραφε η εφημερίδα στις 29 Μαρτίου 1965 χωρίς να διαψευσθεί αφήνοντας υπονοούμενα εναντίον του Στρατηγού Γρίβα και των άλλων στρατιωτικών ότι ήταν εκείνοι που διέταξαν το πλοίο με τους πυραύλους να επιστρέψει στην Αλεξάνδρεια:

"Η εφημερίδα μας δύναται σήμερα να παράσχη την εξηκριβωμένην πληροφορίαν, ότι είναι ορθαί αι δημοσιευθείσαι χθες ειδήσεις εις τον Κυπριακόν τύπον, συμφώνως προς τας οποίας κατόπιν εντόνου αμερικανικής πιέσως εις τας Αθήνας, πλοίον έμφορτον Σοβιετικών πυραύλων, πλέον προς την Κύπρον εξ Αιγύπτου επέστρεψεν εις την Αίγυπτον.

Δυνάμεθα ωσαύτως να μεταδώσωμεν ότι αι εκ διαφόρων ειδησεογραφικών πρακτορείων μεταδιδόμεναι περί του αντιθέτου ειδήσεις είναι ανακριβείς προβάλλονται δε χάριν πολιτικής και άλλης σκοπιμότητας, δημιουργούσαι ως εκ τούτου πραγματικόν σκάνδαλον εις βάρος της Κύπρου.

Εις την περίπτωσιν αυτήν, της αποτροπής του κατάπλου πλοίου μεταφέροντος μέρος των πυραύλων, οίτινες κατά δυτικάς άλλωστε πηγάς, ήρχισαν παραλαμβάνόμενοι εν Κύπρω, υπερίσχυσεν η αμερικανική τακτική όπως η Κύπρος παραμείνη όσον το δυνατόν ανίσχυρος και εάν είναι δυνατόν άοπλος. Εις ό,τι αφορά το θέμα της αεροπορικής ισχύος, η αμερικανική τακτική υπαγορεύεται εκ της επιδιώξεως όπως διατηρηθή τουρκική αεροπορική υπεροπλία.

Δυνάμεθα, ωσαύτως, να αποκαλύψωμεν ότι δεν είναι προς τον Πρόεδρον Μακάριον που έγιναν αι σχετικά παραστάσεις, διά το φορτίον αυτό των πυραύλων. Συμπληρωματική πληροφορία αναφέρει ότι το διάβημα έγινεν εις προκεχωρημένων ώραν της νυκτός και οι σχόντες την πρωτοβουλίαν δι' αυτό "δεν ήθελαν να ξυπνήσουν τον Πρόεδρον της Δημοκρατίας".

Εν σχέσει με το σοβαρόν τούτο θέμα της αμύνης της Κύπρου, πληροφορούμεθα τας ακόλουθως λεπτομερείας:

"Αι αμερικανικάί υπηρεσίαι είχαν πληροφορηθή τα περί επικειμένου απόπλου πλοίου με πυραύλους εξ

Αλεξανδρείας προοριζομένου διά την Κύπρον. Εκινήθη τότε δραστηρίως η αμερικανική διπλωματία εις τας Αθήνας, διά της ασκήσεως ισχυρών πιέσεων προς αποτροπήν της παραλαβής εις Κύπρον των πυραύλων, όπερ και τελικώς εγένετο.

Απασαι αι ανωτέρω ενέργειαι υπήρξαν το αποτέλεσμα σοβαρών φόβων εκφασθέντων υπό δυτικών κύκλων και ιδιαιτέρως υπό των στρατιωτικών Αρχών της Τουρκίας ότι κατά τας πληροφορίας των η Κύπρος εξησφάλισε τόσον σημαντικόν αριθμόν αντιαπορικών πυραύλων, διά των οποίων θα ηδύνατο να καταστρέψη το ήμισυ του συνόλου της τουρκικής αεροπορίας εις περίπτωσιν αεροπορικής επιδρομής κατά της Κύπρου.

Τούτο εθεωρήθη υπό της τουρκικής Κυβερνήσεως ότι εξουδετερώνει την τουρκικήν αεροπορικήν υπεροχήν έναντι της Κύπρου και ωδήγησεν εις έντονον τουρκικόν διάβημα προς την αμερικανικήν Κυβέρνησιν, η οποία εν συνεχεία ήσκησεν πίεσιν εις Αθήνας με τα γνωστά μετέπειτα αποτελέσματα".

Την αλήθεια των πληροφοριών, επιβεβαίωσε ο Υπουργός Εσωτερικών Πολύκαρπος Γιωρκάτζης με μια αποκαλυπτική δήλωση του στον Ντίνο Κουτσούμη, ανταποκριτή της εφημερίδας Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ στην Αλεξάνδρεια (31.3.1965).

Είπε ο Γιωρκάτζης:

"Πιέσεις επί της Κυπριακής Κυβερνήσεως ασκούνται συνεχώς και πανταχόθεν. Και τούτο παρά το γεγονός ότι θα έπρεπε να έχη ήδη γίνει περισσότερο από σαφές ότι η Κυβέρνησις της Δημοκρατίας από πολλού χρόνου κατέδειξεν την ακλόνητον αποφασιστικότητα της όπως μη υποκύψη εις οιασδήποτε υποχωρήσεις, όσοι εκβιασμοί και απειλαί ήθελον εκτοξευθεί κατ' αυτής- έστω και αν ακόμη επρόκειτο να χρησιμοποιηθή κατά της Κύπρου ωμή βία. Αρκετά κριτήρια και περισσή πείρα έχουν, επισωρεύθη εκ του παρελθόντος, ώστε να καθίσταται απολύτως αδιανόητος κάθε είδους υποχώρησις από μέρους της Κυπριακής ηγεσίας.

"Με εκπλήττει το ότι δημιουργείται τόσος θόρυβος διά τους αντιαπορικούς πυραύλους. Η

Κύπρος έχει κάθε δικαίωμα να αποκτήσει οιαδήποτε όπλα ήθελε κρίνει απαραίτητα διά την άμυνάν της συμπεριλαμβανομένων και πυραύλων. Ο λαός της Κύπρου ως είναι βέβαιος ότι ουδεμία δύναμις εν τω κόσμω είναι ικανή να εμποδίσει την ενίσχυσιν της άμυνας μας εις τον ύψιστον δυνατόν βαθμόν και με οιαδήποτε σύγχρονα όπλα.

"Η Κύπρος έχει το δικαίωμα να ζητήσει βοήθειαν από οιαδήποτε χώραν και με το δικαίωμα αυτό απετάθη και προς την Ρωσίαν. Η Σοβιετική βοήθεια παρέχεται επί καθαρώς εμπορικής βάσεως, αλλά δεν παύει να έχη τεραστίαν σημαίαν διά την άμυνάν μας".

Ο Προεδρος της Βουλής Γλαύκος Κληρίδης προχώρησε την επομένη σε ένα βήμα πιο πέρα. Μιλώντας σε γιορτασμό για την επέτειο της 1ης Απριλίου στο οίκημα της ΟΧΕΝ Λευκωσίας στην παρουσία του Προέδρου Μακαρίου αποκάλυψε ότι οι πύραυλοι βρίσκονταν στην Αίγυπτο και έπρεπε να φορτωθούν το συντομότερο δυνατό, ανεξάρτητα από διαμαρτυρίες, διαβήματα ή απειλές σε βάρος της Κύπρου.

Είπε ο Γλαύκος Κληρίδης:

"Το συμπέρασμα το οποίον δύναται να εξαχθή εξ όσων μέχρι τούδε ανέφερα είναι ότι η λύσις του Κυπριακού προβλήματος δεν είναι ακόμη τόσο προσιτή δι' ημάς. Θα υπάρξουν αρκεταί δυσχέρειαι και κίνδυνοι. Είναι ως εκ τούτου απαράδεκτον να μειώσωμεν τας αμυντικάς μας προσπάθειας παραμελούντες να πράξωμεν παν ό,τι είναι αναγκαίον διά την από θαλάσσης, ξηράς και αέρος υπεράσπισιν της Κύπρου.

Εν όψει των πολύ προσφάτων τουρκικών απειλών, είναι αναγκαίον όπως εξακολουθήσωμεν την αγοράν τοιούτων στρατιωτικών όπλων και εφοδίων τα οποία είναι απαραίτητα διά να καταστή η Κύπρος άτρωτος.

Εν προκειμένω επιθυμώ να τονίσω ότι η φόρτωσις αντιαεροπορικών πυραύλων οφείλει να επιταχυνθή ασχέτως οιαδήποτε διαμαρτυριών, διαβημάτων ή απειλών. Ο λαός της Κύπρου έχει αδιαμφισβήτητον δικαίωμα αποκτήσεως των μέσων διά την υπεράσπισιν του διά της χρησιμοποίησεως

Σοβιετικής κατασκευής πυραύλων αγορασθέντων με κυπριακά χρήματα, εναντίον επιθέσεων διενεργουμένων δι' αμερικανικής κατασκευής μαχητικών και βομβαρδιστικών αεροπλάνων, χρησιμοποιούντων εκρηκτικές βόμβες και βόμβες Ναπάλμ παραχωρηθείσας εις την Τουρκίαν ως στρατιωτική βοήθεια".

Από τον χορό των δηλώσεων και των αποκαλύψεων δεν έλειψε ούτε ο Πρόεδρος Μακάριος, ο οποίος σε δήλωση του στην εφημερίδα "Αλ Σαφά" της Βηρυτού που αναδημοσιεύθηκε στις 9 Απριλίου 1965 από την αθηναϊκή εφημερίδα ΕΘΝΟΣ φέρεται να ανέφερε: "Έχομεν πυραύλους ρωσικούς, αλλά δεν έχομεν χειριστάς".

Κατά την εφημερίδα ο Πρόεδρος Μακάριος πρόσθεσε ότι δεν μπορούσε να γίνει σύγκριση μεταξύ Κούβας και Κύπρου ως προς τη χρησιμοποίηση των ρωσικών πυραύλων (στην Κούβα οι Ρώσοι είχαν εγκαταστήσει πυραύλους με πυρηνικές κεφαλές σε μικρή απόσταση από το αμερικανικό έδαφος) διότι η Κύπρος τους έχει αγοράσει και δεν της δόθηκαν δωρεάν.

Ο Πρόεδρος Μακάριος είπε ακόμα με παράπονο ότι η Κύπρος είχε ζητήσει παρόμοια όπλα από τη Δύση, αλλά δεν της παραχωρήθηκαν.

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος προχώρησε επίσης και πιο πέρα και αποκάλυψε ότι Κύπριοι χειριστές των πυραύλων στάλθηκαν στην Αίγυπτο για εκπαίδευση.

Εξ άλλου στις 22 Απριλίου η εφημερίδα του Βελγίου "Πεπλ" δημοσίευσε συνέντευξη του Προέδρου Μακαρίου στον απεσταλμένο της Ραϋμόν Λουάρ ο οποίος ανέφερε:

"Διαθέτομεν πυραύλους, αλλ' ουδέποτε εχρησιμοποιήσαμεν Ελληνας τεχνικούς, διά να μας διδάξουν τον σχεδιασμόν, δεδομένου ότι οι Κύπριοι τεχνικοί ειδικεύονται εις την λειτουργίαν των. Εάν παρίσταται ανάγκη θα ηδυνάμεθα να προσλάβωμεν και ξένους τεχνικούς".

Στο μεταξύ η Κυπριακή Κυβέρνηση αγωνιζόταν να φέρει τους πυραύλους με άλλο τρόπο και άρχισε να μη ενημερώνει τους στρατιωτικούς για τις ενέργειές της.

Είναι χαρακτηριστικό απόσπασμα επιστολής-καταγγελίας του Στρατηγού Γρίβα προς τον Πέτρο Γαρουφαλιά στις 6 Απριλίου:

"Από την χθεσινήν επίσκεψιν εις το γραφείον μου του Υπουργού κ. Αραούζου συνοδευομένου υπό του Γεν. Διευθυντού του Υπουργείου Εξωτερικών κ. Ασιώτη, καθώς και την επακολουθήσαν τοιαύτην του Γεν. Διευθυντού του Υπουργείου Εσωτερικών και Αμύνης κ. Αναστασίου αντελήφθη ότι κάτι παίζεται εκ μέρους της Κυπριακής Κυβερνήσεως εν σχέσει με την μεταφοράν των πυραύλων ενταύθα. Ο κ. Ασιώτης μεταβαίνει σήμερον εις Κάϊρον, ως μου ελέχθη, διά ζητήματα αφορώντα το αφιχθέν προ τινων ημερών υλικόν εκ Ρωσίας, περί ου υποβάλλεται σχετική αναφορά, χωρίς να μου καθορισθή ποία ακριβώς τα ζητήματα εν σχέσει με τούτο, τα οποία πρόκειται να διευθετήση.

Εν τούτοις ο κ. Αραούζος μου είπεν ότι πρέπει να υπάρξη κάποια συνεργασία μεταξύ εκείνων και ημών διά την μεταφοράν του υλικού και ότι σχετικώς πρέπει να ενημερούται και ο εν Καϊρω κύπριος πρέσβυς. Τού απήντησα ότι το ζήτημα τούτο της μεταφοράς των πυραύλων, είναι διττόν πολιτικόν και τεχνικόν. Πολιτικόν, διότι πρέπει να αποφασίσουν περί ταύτης αι Κυβερνήσεις Ελλάδος και Κύπρου. Τεχνικόν, διότι πρέπει να εξευρεθούν τα μεταφορικά πλοία, ζήτημα όπερ μέχρι σήμερον είχεν αναλάβει η Στρατιωτική ηγεσία εν Ελλάδι και τέλος να γίνη η μεταφορά ενταύθα και η εκφόρτωσις δι' ας αρμοδία είναι η εν Κύπρω στρατιωτική ηγεσία. Αντελήφθη ότι δεν έμεινεν ικανοποιημένος από την τοιαύτην έκθεσιν των αρμοδιοτήτων και επέμενεν επί του τρόπου καθ' ον εξασφαλίζονται τα μεταφορικά πλοία θέσας κατά κάποιον τρόπον εμμέσως εάν τα μέσα

ηδύναντο να εξασφαλισθούν εντεύθεν. Εξήγησα το δύσκολον τούτου, καθόσον φορηγὰ πλοία διά τον σκοπόν τούτον δεν είναι εύκολον να ανευρεθούν και εν Ελλάδι ακόμη.

Τα ανωτέρω σχετιζόμενα και προς τα ακόλουθα, τα οποία μου ανέφερεν ο μρτέπειτα επισκεφθείς με Γεν. Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών και Αμύνης, με εμβάλλουν εις υπονοίας μήπως σχεδιάζεται μεταφορά των πυραύλων, ενταύθα με πρωτοβουλίαν της Κυπριακής Κυβερνήσεως και ως εκ τούτου θέτω ταύτα υπ' όψιν υμών. Ο εν λόγω Γεν. Διευθυντής μου είπεν ότι εις συνομιλίαν την οποίαν είχε με τον ενταύθα Ρώσον στρατιωτικόν ακόλουθον, ο τελευταίος του είπεν ότι εάν εφοβούμεθα να μεταφέρωμεν τους πυραύλους ενταύθα δι' ιδίων μέσων, θα ήτο δυνατόν να αναλάβουν οι Ρώσοι διά ρωσικών πλοίων".

Ο Πρόεδρος Μακάριος θα πρέπει να έγνε θηρίο με τη στάση των στρατιωτικών και ιδιαίτερα το Στρατηγό Γρίβα και το Στρατηγό Γεωργιάδη, υπεύθυνο της Ελληνικής Μεραρχίας, και δεν ήθελε ούτε ακόμα και να τους συναντήσει ή να ανταλλάξει χειραψία μαζί τους.

Είναι χαρακτηριστικά τα όσα γράφει ο Στρατηγός Γρίβας στον Πέτρο Γαρουφαλιά:

"Αναφέρεται ότι την 6ην Μαΐου ημέραν αναχωρήσεως του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου δι' Αθήνας, συνέβη το εν τοις κατωτέρω παραγράφοις αναφερόμενον επεισόδιον όπερ αποτελεί προσβολήν δι' ολόκληρον το Σώμα των Αξιωματικών.

Επικειμένης της ως άνω αναχωρήσεως του Προέδρου της Δημοκρατίας εξέδωσα εντολήν όπως αφ' ενός μεν αποδοθούν εις τον Μακαριώτον αι κεκανονισμένα τιμαί, αφ' ετέρου δε να παρευρεθώσιν εις το αεροδρόμιον οι Διοικηταί ΕΛΔΥΚΙ/Μ και ΣΔΙΚ ως και αντιπροσωπείαι αξιωματικών ίνα τον αποχαιρετίσωσιν.

Όταν ο Μακαριώτατος εξήλθε της αιθούσης του αεροδρομίου, ένθα προέβη εις δηλώσεις προς τους δημοσιογράφους, ήρχισε χαιρετών διά χειραψίας τους

εκεί παρευρισκομένους αξιωματικούς, οίτινες ήσαν παρατεταγμένοι επί δύο ζυγών, ήτοι οι μετά πολιτικής περιβολής απέναντι των μετά στολής τοιούτων. Εγώ μετά του Στρατηγού Γεωργιάδη (Διοικητή Ελληνικής Μεραρχίας), φέροντος στρατιωτικήν στολήν ήμεθα τεταγμένοι εις το αριστερόν των μετά πολιτικής περιβολής Αξιωματικών.

Όταν ο Μακαριώτατος έφθασεν εις το ύψος εμού και του Στρατηγού Γεωργιάδη, δεν μας εχαιρέτησεν, αλλ' ηκολούθησε διαδρομήν, ως εις το συνημμένον διάγραμμα. Διά την τοιαύτην συμπεριφοράν αμφοτέροι εξενίσθημεν, πλην όμως δεν ηθελήσαμεν να δημιουργήσωμεν επεισόδιον.

Ακολούθως ο Μακαριώτατος επροχώρησε ίνα επιθεωρήση το παρατεταγμένον στρατιωτικόν τμήμα. Εγώ μετά του Στρατηγού Γεωργιάδη τον ηκολουθήσαμεν. Όταν εφθάσαμεν εις το αεροπλάνον, ο Μακαριώτατος εχαιρέτησεν άπαντας τους παρευρισκομένους, τέλος δε και εμέ, αχθείς όμως εις τον αριστερά μου ευρισκόμενον Στρατηγόν Γεωργιάδην, δεν του έτεινε την χείρα, αλλ' εστράφη προς την αντίθετον κατεύθυνσιν, αποχαιρετών τους παρισταμένους. Η τοιαύτη συμπεριφορά του Μακαριωτάτου υπήρξε τοσούτω χαρακτηριστική, γενομένη μάλιστα αντιληπτή υπ' άπάντων των παρευρισκομένων, ώστε ο δεξιό εμού ευρισκόμενος κ. Γλ. Κληρίδης να αναφωνήση "Μακαριώτατε, παρελείψατε να χαιρετήσετε τον κ. Γεωργιάδην".

Τα ανωτέρω δύο κατά συνέχεια επεισόδια δεν διέλαθον φυσικά της προσοχής των Αξιωματικών, οι οποίοι τα εσχολίασαν δυσμενώς διά τον Μακαριώτατον. Τα επεισόδια ταύτα δεν φαίνεται να είναι τυχαία, διότι και εάν θα ήτο δυνατόν να δικαιολογήση τις το πρώτον υπό την κάλυψιν της αβλεψίας, πράγμα όπερ δεν παραδέχομαι, το δεύτερον ήτο λίαν κτυπητόν".

Η πυραυλολογία συνέχισε να συγκλονίζει τον Κυπριακό λαό που δημιουργούσε στο μιαλό του την εντύπωση ότι επρόκειτο για υπερόπλα που δεν θα

επέτρεπαν σε κανένα αεροπλάνο της Τουρκίας να πετάξει στους κυπριακούς αιθέρες.

Στις **18** Μαΐου ο Υπουργός Εσωτερικών και Αμυνας Πολύκαρπος Γιωρκάτζης ξεκαθάρισε μια και καλή ότι η Κύπρος είχε εξασφαλίσει τους πυραύλους και ότι βρίσκονταν στην Αίγυπτο.

Η δήλωση του Υπουργού έγινε σε απάντηση δημοσιεύματος της εφημερίδας ΠΑΤΡΙΣ η οποία ανέφερε ότι οι πύραυλοι ήταν πεπαλαιωμένοι με ακτίνα δράσης μόλις **4** χιλιομέτρων και δεν διέθεταν ραντάρ και επομένως ήσαν άχρηστοι.

Είπε ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης (**18.5.1965**):

"Οι πύραυλοι ηγοράσθησαν μεταξύ άλλων στρατιωτικών ειδών παρά της Σοβιετικής Ενώσεως υπό ευμενείς όρους δυνάμει συμφωνίας υπογραφείσης εν Μόσχα μεταξύ Σοβιετικής και Κυπριακής Κυβερνήσεως την **30ην** Σεπτεμβρίου **1964**. Οι πύραυλοι ως προεβλέπετο υπό της συμφωνίας απεστάλησαν περί τα τέλη Δεκεμβρίου εις Αλεξάνδρειαν όπου παρελήφθησαν υπό εξουσιοδοτημένου υπό της Κυπριακής Κυβερνήσεως εκπροσώπου διά μεταφοράν εις Κύπρον.

Ως προς τον τύπον των αγορασθέντων πυραύλων είχομεν λάβει προηγουμένως συμβουλήν εμπειρογνομόνων. Η φύσις του ζητήματος, εν πάση περιτώσει είναι τοιαύτη, ώστε δεν είναι δυνατόν να δώσω εις την δημοσιότητα περισσότερας λεπτομερείας".